herpy

GEKKOER

Leopardgekko

Eublepharis macularius

En rolig, bakkelevende gekko fra de tørre fjell- og gressområdene i det sørlige Asia, med ekte øyelokk, en tykk hale full av fettreserver og det flekkete mønsteret som artsnavnet *macularius* henviser til. Den er et av verdens mest holdte krypdyr og et opplagt førstevalg, bare den får varme nedenfra og et tørt terrarium.

Familie: Eublepharidae Engelsk: Leopard gecko Tidligere navn: *Cyrtodactylus macularius; Eublepharis fasciolatus* Publisert 14. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**17-25 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**45-80 g**
Levealder	**15-20 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Klippelevende og bakkelevende**
Biotop	**Halvørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-30 °C**
Varmeplass	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-40 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**10-18 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**6-10**
Inkubasjon	**35-89 dager** ved 26-32 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Eublepharis macularius er en kraftig, kortbeint gekko, og i motsetning til de fleste andre gekkoer har den ingen heftelameller under tærne. Den kan derfor ikke gå opp langs glass, men lever på bakken og mellom steiner. Til gjengjeld har den ekte øyelokk som den kan blunke med, og det gir den det milde uttrykket. Øyelokkene er familiens kjennetegn: den hører til Eublepharidae, øyelokksgekkoene.

Arten ble beskrevet av den engelske zoologen Edward Blyth i 1854 og har skiftet slektsnavn et par ganger siden. Ville dyr er gule med mørkebrune flekker. Ungene er tverrstripete, og stripene løses opp i flekker etter hvert som dyret vokser. Gjennom tiår med oppdrett er det avlet fram et vell av farger og tegninger, fra albinoer til nesten tegningsløse dyr, og alle dyr i handelen stammer fra oppdrett. Den blir ofte kalt det første krypdyret som for alvor har blitt et husdyr.

Et voksent dyr måler 17-25 cm inkludert hale. Hannene er størst og når typisk 20-25 cm, mens hunnene oftest holder seg rundt 17-20 cm. Vekten ligger som regel på 45-80 g. Den tykke halen er dyrets spiskammer, der det lagrer fett til magre tider, og en tynn hale er derfor et varselsignal. Halen kan kastes av hvis dyret blir grepet eller redd. Den vokser ut igjen, men blir kortere, bredere og glattere enn den opprinnelige.

Temperamentet er rolig, og de fleste dyr venner seg til forsiktig håndtering. Arten er hardfør, men den må ha varme nedenfra og et tørt terrarium, og det er nettopp her de fleste nybegynnere feiler.

Utbredelse og leveområde

Eublepharis macularius lever naturlig i det sørlige Asia: i det østlige Afghanistan, i Pakistan, i det nordvestlige India og i Nepal. I India finnes den blant annet i Rajasthan, Punjab og Jammu. Typelokaliteten, der arten først ble samlet inn, er Salt Range i Punjab i dagens Pakistan.

Forekomsten i Iran er usikker. Det østlige Iran har vært nevnt, men sikre funn er ikke bekreftet, og landet er derfor ikke med på kartet. Arten deles ofte i flere underarter, men den oppdelingen er usikker. Funn utenfor det sørlige Asia på kartet stammer fra dyr i fangenskap.

> **Naturlig utbredelse:** Afghanistan, Pakistan, India og Nepal.

LEVEOMRÅDE

Eublepharis macularius lever i tørt, åpent land: steinete gressland, steinete skråninger og halvørken med spredt vegetasjon og fast leire- eller grusjord. Den er særlig glad i gamle steingarder. Om dagen ligger den skjult i sprekker, under steiner eller i gamle gnagerhull, der temperatur og fuktighet er mer stabile enn på overflaten. I skumringen og om natten kommer den fram for å jakte på insekter, edderkopper, skorpioner og andre smådyr, og av og til tar den også et lite virveldyr.

Somrene er varme og tørre, og vintrene kjølige. Om vinteren kan nettene falle til under 10 °C, og da trekker gekkoene seg inn i skjulene sine og går i en slags vinterhvile, der de lever av fettreservene i halen. Selv i det tørre landskapet finner de fuktige kroker nede i jorden, og derfor skal terrariet ha både en varm og en kjølig side og et fuktig skjul til hudskifte.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr skal ha et terrarium på minst 90 × 45 × 45 cm (lengde × bredde × høyde), og større er alltid en fordel. *Eublepharis macularius* lever på bakken, så bunnarealet betyr langt mer enn høyden. Unger kan de første månedene bo i en mindre kasse på ca. 60 × 30 cm, der de lettere finner fôret, og flyttes over i det store terrariet når de er 5-6 måneder gamle. Lokket skal slutte tett, både av hensyn til gekkoen og til fôrinsektene.

Innred med minst tre skjul: ett på den varme siden, ett på den kjølige siden og ett fuktig skjul med lett fuktig sphagnum, som gekkoen bruker ved hudskifte. Flate steiner, korkbark og røtter gir noe å klatre på og skaper flere nivåer. Legg steiner direkte på bunnen, slik at gekkoen ikke kan grave seg inn under dem og få dem til å velte.

Som bunnsubstrat fungerer en fast blanding av jord, sand og leire som binder seg når den tørker. Til unger er tørkepapir det tryggeste. Unngå fin, løs sand og løse spon, især til unger, fordi de kan svelge det sammen med fôret og få forstoppelse. God ventilasjon holder luften tørr.

TEMPERATUR

Eublepharis macularius skal ha en temperaturgradient, slik at den selv kan velge. Liggeplassen under varmekilden skal være 32-35 °C målt på overflaten, og luften i den varme enden 28-30 °C. Den kjølige enden skal holde 22-25 °C. Om natten kan temperaturen falle til 18-22 °C, og det nattlige fallet er sunt.

Varmen kommer best ovenfra, fra en varmelampe eller et keramisk varmeelement, styrt av en termostat. Lampen varmer opp en flat stein eller skiferplate, og gekkoen ligger på den og får varmen gjennom buken, akkurat som på en solvarm stein i naturen. Bruk aldri de elektriske varmesteinene som selges til krypdyr, for de kan gi alvorlige brannskader. Mål overflatetemperaturen med et infrarødt termometer og lufttemperaturen med et digitalt termometer i begge ender. En gekko som ligger flatt utstrakt og gaper, har det for varmt, mens en gekko som aldri forlater det kjølige skjulet og ikke spiser, kan ha det for kaldt.

Angivelsene varierer litt, så bruk tallene som pekepinn, og la dyrets atferd være den endelige rettesnoren.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være lav, omtrent 30-40 %. Terrariet skal ikke sprayes daglig, for konstant fuktighet gir hudproblemer, sopp og luftveisinfeksjoner. Hold bunnen tørr, men sørg for at det fuktige skjulet alltid er lett fuktig. Fukt opp sphagnumen et par ganger i uken, og bytt den jevnlig, slik at den ikke mugner.

Sett fram en lav skål med friskt vann, og bytt vannet hver dag. Gekkoen drikker fra skålen, men slikker også gjerne dråper av steiner etter en lett spraying. Et hygrometer viser om fuktigheten ligger riktig. Er du i tvil, så heller for tørt enn for fuktig, så lenge det fuktige skjulet er der.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Eublepharis macularius er aktiv i skumringen og om natten og har i mange år vært holdt uten UVB. I dag anbefales likevel svakt UVB-lys, fordi det gir en sikrere kalkomsetning og et mer naturlig døgnmønster. Bruk et svakt rør, for eksempel et T5-rør på 5-7 % (Ferguson-sone 2), over den varme enden, slik at UV-indeksen på liggeplassen er omtrent 1-3, og la resten av terrariet ligge i skygge med rikelig med skjul.

Ha lyset på 12 timer om dagen om sommeren og 10 timer om vinteren, gjerne styrt av en tidsbryter. Om natten skal det være mørkt, også uten røde eller blå nattlamper.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Eublepharis macularius lever utelukkende av levende insekter og andre smådyr. Gode grunnfôr er sirisser, dubia-kakerlakker, melormer og silkeormer. Voksmøllarver og superormer er feite og egner seg best som godbit eller for å fete opp en tynn gekko. Insektene må høyst være så store som avstanden mellom gekkoens øyne, og de skal ha spist godt i et par dager før de fôres opp.

Unger fôres hver dag eller annenhver dag med små insekter, halvvoksne 3-4 ganger i uken og voksne 2-3 ganger i uken, slik at de ikke blir for tykke. Halen viser om mengden passer: den skal være fyldig, men ikke bredere enn kroppen. Pudre insektene med kalk ved hver fôring og en gang i uken med kalk med D3-vitamin og et multivitamin. Bruker du UVB, trenger dyret mindre D3 fra fôret. Det kan dessuten stå en liten skål med ren kalk uten D3, som gekkoen kan slikke av etter behov.

Gi aldri ville insekter, som kan inneholde parasitter eller sprøytegift, og la ikke melormer være det eneste fôret.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Eublepharis macularius er rolig og nysgjerrig og kan bli svært tam hvis den håndteres forsiktig. Løft den fra siden med hånden under kroppen, aldri i halen. Gi nye dyr en ukes ro før du begynner, og hold øktene korte, 5-10 minutter. La den gå fra hånd til hånd, og sitt lavt, slik at et fall ikke gjør skade.

Om dagen sover den i skjulet sitt og kommer fram i skumringen. Når den jakter eller er opphisset, vibrerer den med halespissen, og føler den seg truet, kan den gi fra seg et kort pip eller skrik.

Hanner må aldri holdes sammen, for de slåss til blods. En hann kan holdes med en eller flere hunner, men ofte holdes alle dyr hver for seg, fordi det også mellom hunner kan oppstå mobbing og stress som ikke alltid er lett å se. Holder du dem sammen, skal det være god plass og mange skjul, og du må være beredt til å skille dem.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet kan som regel ses fra 3-4 måneders alder. Hannene har en tydelig V-formet rekke porer foran kloakken og to buler ved halerota, der hemipenis sitter. Hunnene mangler porene eller har bare svake. Hunnene kan bli kjønnsmodne allerede rundt 10 måneder, men vent til de er minst 18 måneder og veier 45 g eller mer. Vekten betyr mer enn alderen, fordi hvert kull tærer på hunnens kalkreserver, og en ung eller lett hunn kan ta varig skade.

PARRING

Paringssesongen følger lys og varme og løper på den nordlige halvkule typisk fra januar til september. Dyrene får ofte en vinterhvile på 1-3 måneder i forkant med lavere temperatur og kortere dager. Det er ikke strengt nødvendig, men det gir en mer naturlig rytme. Hunnen skal være i god kondisjon før sesongen begynner.

Sett hannen inn til hunnen, og hold øye med dem de første nettene. Hannen vibrerer med halen og biter hunnen i nakken. Det ser voldsomt ut, men er normalt. Flykter hunnen og hannen fortsetter, skal de skilles. Hunnen kan lagre sæd i månedsvis, så en enkelt paring kan gi flere kull, og hannen kan tas ut igjen når paringen er over.

EGGLEGGING OG KULL

Det første kullet kommer 2-3 uker etter paringen. Hvert kull er på 1-2 egg, og det første er ofte bare ett enkelt. Deretter legger hunnen et nytt kull hver 15.-22. dag i 4-5 måneder, typisk 6-10 kull i sesongen. Eggene er hvite, bløte og lærartede og omtrent 2-3 cm lange.

Sett en eggleggingskasse med fuktig vermikulitt, sphagnum eller kokosjord i terrariet, for eksempel en plastboks med et hull i lokket. Ellers legger hunnen i bunnen eller i et av skjulene. Gi henne kalk og rikelig med insekter hele sesongen, og stopp avlen hvis hun går kraftig ned i vekt eller halen blir tynn.

INKUBASJON

Flytt eggene forsiktig over i en boks med lett fuktig vermikulitt eller perlitt, uten å vende dem. Merk oversiden med blyant, legg eggene halvt ned i substratet, og sett boksen med et par små luftehull i en rugemaskin med termostat.

Kjønnet avhenger av temperaturen. Ved 26-28 °C blir nesten alle ungene hunner, rundt 30 °C får man en blanding, og ved 32 °C blir de fleste hanner. Angivelsene av de presise grensene varierer litt. Under ca. 23 °C kan fostrene dø, og svært høye temperaturer gir flere misdannelser.

Inkubasjonstiden er 35-89 dager, kort ved høy og lang ved lav temperatur. Ved 28-30 °C klekkes eggene typisk etter 50-60 dager. Egg som faller sammen eller blir brune og muggne, er som regel døde, men la dem ligge til du er sikker.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene måler 7-10 cm ved klekking og veier 2-5 g. Gi dem en liten kasse på ca. 30 × 20 cm med tørkepapir som bunn, et tørt og et fuktig skjul, en liten vannskål og en kalkskål. Hold ungene hver for seg, fordi en større unge lett kommer til å bite halen av en mindre.

Ungene skifter hud etter et par dager og begynner å spise etterpå. Gi små sirisser eller dubia-kakerlakker hver dag eller annenhver dag, pudret med kalk, og en gang i uken med D3-vitamin. Vei dem annenhver uke, og gi større insekter etter hvert som de vokser. Ved 5-6 måneder kan de flytte inn i et voksenterrarium, og de er utvokste etter 12-18 måneder.

Helse og vanlige feil

Eublepharis macularius er hardfør, og de fleste sykdommene skyldes feil varme, fuktighet eller fôr. De typiske problemene er:

- For lite kalk og D3-vitamin, især hos unger og avlshunner. Det gir metabolsk beinsykdom med bløte kjever, krumme bein og skjelvinger. Pudre alle fôrinsekter med kalk, og bruk UVB.
- For lav temperatur, som gir dårlig fordøyelse, appetittløshet og oppstøt.
- Forstoppelse etter å ha svelget sand, spon eller for store insekter. Bruk en fast bunn og insekter i passende størrelse.
- Hudrester på tær og halespiss, som kan snøre av blodtilførselen. Sørg for et fuktig skjul, og løsne restene forsiktig med lunket vann.
- Kryptosporidier, en parasitt som gir vekttap og en tynn hale til tross for god appetitt. Det finnes ingen sikker behandling, så hold nye dyr i karantene, og få en veterinær til å undersøke en avføringsprøve.
- Luftveisinfeksjoner og hudsopp i et for fuktig terrarium.
- Fedme hos dyr som får for mange feite larver.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig, fast hale og spiser villig. Kontakt veterinær med erfaring på krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, halen blir tynn, den ikke spiser i flere uker eller virker slapp.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.